

Differentsial Yondashuv Asosida Bolajak Muhandislarning Xorijiy Til Bilish Konikmalarini Shakllantirish Metodikasi

Qurbonova Nafisa Saidjonovna

Buxoro Muhandislik va Texnologiya instituti ingliz tili o'qituvchisi

Differentsial yondashuv — bu o'quv jarayonida har bir talabaning individual xususiyatlari, o'qish imkoniyatlari va ehtiyojlariga asoslanib, o'qitish metodlarini moslashtirishni taqozo qiluvchi pedagogik konsepsiyadir. Bunday yondashuv asosida bo'lg'usi muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini shakllantirishda o'qitishning har bir talaba uchun alohida moslashtirilgan usullarini ishlab chiqish, samaradorlikni oshirish uchun muhim hisoblanadi.

Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rganish nafaqat akademik muvaffaqiyatga erishish, balki ularning professional faoliyatida ham katta ahamiyatga ega. Xorijiy til bilish, ayniqsa, xalqaro loyihalar, texnologiyalar va ilmiy-texnikaviy ma'lumotlarni o'zlashtirishda juda muhimdir. Mana shu jarayonda **differentsial yondashuv** xorijiy til o'qitishda individual ehtiyojlarni inobatga olishga yordam beradi.

Differentsial yondashuvning asosiy prinsiplariga asoslanib xorijiy tilni o'rgatishning metodikasi

Talabaning individual ehtiyojlarini aniqlash

Differentsial yondashuvning birinchi qadamida o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash kerak. Bu jarayonni testlar, so'rovlar va intervyular orqali amalga oshirish mumkin. Talabaning til o'rganishdagi mavjud darajasi, motivatsiyasi, qobiliyatlari, shuningdek, o'qish uslublari (visual, aural, kinestetik) aniqlanadi. Bu ma'lumotlar asosida o'qituvchilar o'zining metodik yondashuvini ishlab chiqishlari zarur. **O'quvchilarning til bilish darajasiga moslashtirilgan dasturlar** Talabalar orasidagi farqlarni hisobga olgan holda, o'qituvchilar uchun xususiyashtirilgan dars rejalari ishlab chiqilishi kerak. Masalan, ba'zi talabalar uchun texnik tilga oid lug'atni o'rgatish va amaliy mashqlarni ko'paytirish zarur bo'lsa, boshqalar uchun esa kommunikativ tilni rivojlantirishga ko'proq e'tibor qaratish kerak. Bu orqali o'quvchilar tilni yanada tez va samarali o'zlashtirishi mumkin. **Texnik va ixtisoslashgan leksikani o'rganish** Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rganishda texnik, ilmiy va sanoat leksikasini o'rgatish alohida ahamiyatga ega. Differentsial yondashuv doirasida, talabalar uchun turli sanoat tarmoqlariga moslashtirilgan materiallar va lug'atlar ishlab chiqilishi mumkin. Masalan, elektronika muhandisligi talabalariga maxsus elektronika va avtomatlashtirishga oid terminologiyani o'rgatish, qurilish muhandisligi talabalariga esa qurilish va mehnat xavfsizligi bo'yicha materiallarni o'rgatish zarur.

Interfaol va amaliy mashqlarni o'tkazish Talabalar o'rtasidagi farqlarni hisobga olib, o'qitish jarayonida interfaol metodlardan, masalan, guruhli muhokamalar, rolli o'yinlar, simulyatsiyalar va case study (holatlarni tahlil qilish) metodlaridan foydalanish zarur. Texnik muhandislik sohasida muammolarni yechish va tahlil qilishda talabalarga xorijiy tilda fikr yuritish imkoniyatini beradigan faol mashqlarni tashkil etish kerak. **Loyihaviy ishlarda xorijiy tilni qo'llash**

Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rgatishda, ular o'z professional faoliyatlarini xorijiy tillarda olib borishlari uchun imkoniyatlar yaratish muhimdir. Shuning uchun, talabalarni xalqaro konferensiyalarda ishtirok etishga, xorijiy tildagi ilmiy maqolalarni o'qishga va o'zgartirishga, shuningdek, xalqaro jurnallarda maqola yozish kabi amaliy mashqlar orqali xorijiy til ko'nikmalarini rivojlantirish zarur. **O'z-o'zini baholash va refleksiya metodlari**

Talabalarni o'z bilimlarini baholashga o'rgatish, o'rgatish jarayonida o'z-o'zini tahlil qilishni rivojlantirish, darslarning samaradorligini oshiradi. Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rgatish jarayonida o'z-o'zini baholashni qo'llash — ularning yuksalishiga turtki bo'ladi. Bu metod individual yondashuvni yanada kuchaytiradi.

G'oyalar va bilimlarni almashish muhitini yaratish

O'qituvchilar va talabalar o'rtasida muntazam interfaol muloqotni tashkil etish, jamoaviy ishlashga asoslangan yondashuvni qo'llash, talabalarni bilim almashish va xorijiy tillarda fikr almashish imkoniyatlari bilan ta'minlash zarur. O'qituvchilar va talabalar bir-biriga yordam berish va birgalikda o'rganish orqali, tilni yanada samarali o'zlashtirishga erishishadi.

O'quv materiallarini moslashtirish

Bo'lg'usi muhandislarga xorijiy tilni o'rgatishda o'quv materiallarini ularning ehtiyojlariga moslashtirish zarur. Masalan, o'quv materiallari, audiovizual vositalar, ilmiy maqolalar va videolar yordamida til o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin. Materiallar talabalar orasidagi bilim farqlarini qamrab olishi, o'zlashtirishni osonlashtirishi kerak.

Talabalar orasidagi farqlarni hisobga olgan holda, o'qituvchilar uchun xususiylashtirilgan dars rejalari ishlab chiqilishi kerak. Masalan, ba'zi talabalar uchun texnik tilga oid lug'atni o'rgatish va amaliy mashqlarni ko'paytirish zarur bo'lsa, boshqalar uchun esa kommunikativ tilni rivojlantirishga ko'proq e'tibor qaratish kerak. Bu orqali o'quvchilar tilni yanada tez va samarali o'zlashtirishi mumkin.

Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rganish nafaqat akademik muvaffaqiyatga erishish, balki ularning professional faoliyatida ham katta ahamiyatga ega. Xorijiy til bilish, ayniqsa, xalqaro loyihalar, texnologiyalar va ilmiy-texnikaviy ma'lumotlarni o'zlashtirishda juda muhimdir. Mana shu jarayonda **differentsial yondashuv** xorijiy til o'qitishda individual ehtiyojlarni inobatga olishga yordam beradi.

Differentsial yondashuvning birinchi qadamida o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash kerak. Bu jarayonni testlar, so'rovlar va intervyular orqali amalga oshirish mumkin. Talabaning til o'rganishdagi mavjud darajasi, motivatsiyasi, qobiliyatlari, shuningdek, o'qish uslublari (visual, audial, kinestetik) aniqlanadi. Bu ma'lumotlar asosida o'qituvchilar o'zining metodik yondashuvini ishlab chiqishlari zarur. **O'quvchilarning til bilish darajasiga moslashtirilgan dasturlar** Talabalar orasidagi farqlarni hisobga olgan holda, o'qituvchilar uchun xususiylashtirilgan dars rejalari ishlab chiqilishi kerak. Masalan, ba'zi talabalar uchun texnik tilga oid lug'atni o'rgatish va amaliy mashqlarni ko'paytirish zarur bo'lsa, boshqalar uchun esa kommunikativ tilni rivojlantirishga ko'proq e'tibor qaratish kerak. Bu orqali o'quvchilar tilni yanada tez va samarali o'zlashtirishi mumkin.

1. Texnik va ixtisoslashgan leksikani o'rganish

Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rganishda texnik, ilmiy va sanoat leksikasini o'rgatish alohida ahamiyatga ega. Differentsial yondashuv doirasida, talabalar uchun turli sanoat tarmoqlariga moslashtirilgan materiallar va lug'atlar ishlab chiqilishi mumkin. Masalan, elektronika muhandisligi talabalariga maxsus elektronika va avtomatlashtirishga oid terminologiyani o'rgatish, qurilish muhandisligi talabalariga esa qurilish va mehnat xavfsizligi bo'yicha materiallarni o'rgatish zarur.

2. Interfaol va amaliy mashqlarni o'tkazish

Talabalar o'rtasidagi farqlarni hisobga olib, o'qitish jarayonida interfaol metodlardan, masalan, guruhli muhokamalar, rolli o'yinlar, simulyatsiyalar va case study (holatlarni tahlil qilish) metodlaridan foydalanish zarur. Texnik muhandislik sohasida muammolarni yechish va tahlil qilishda talabalarga xorijiy tilda fikr yuritish imkoniyatini beradigan faol mashqlarni tashkil etish kerak.

3. Loyihaviy ishlarda xorijiy tilni qo'llash

Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rgatishda, ular o'z professional faoliyatlarini xorijiy tillarda olib borishlari uchun imkoniyatlar yaratish muhimdir. Shuning uchun, talabalarni xalqaro konferensiyalarda ishtirok etishga, xorijiy tildagi ilmiy maqolalarni o'qishga va o'zgartirishga, shuningdek, xalqaro jurnallarda maqola yozish kabi amaliy mashqlar orqali xorijiy til ko'nikmalarini rivojlantirish zarur.

4. O'z-o'zini baholash va refleksiya metodlari

Talabalarni o'z bilimlarini baholashga o'rgatish, o'rgatish jarayonida o'z-o'zini tahlil qilishni rivojlantirish, darslarning samaradorligini oshiradi. Bo'lg'usi muhandislar uchun xorijiy tilni o'rgatish jarayonida o'z-o'zini baholashni qo'llash — ularning yuksalishiga turtki bo'ladi. Bu metod individual yondashuvni yanada kuchaytiradi.

5. G'oyalar va bilimlarni almashish muhitini yaratish

O'qituvchilar va talabalar o'rtasida muntazam interfaol muloqotni tashkil etish, jamoaviy ishlashga asoslangan yondashuvni qo'llash, talabalarni bilim almashish va xorijiy tillarda fikr almashish imkoniyatlari bilan ta'minlash zarur. O'qituvchilar va talabalar bir-biriga yordam berish va birgalikda o'rganish orqali, tilni yanada samarali o'zlashtirishga erishishadi.

6. O'quv materiallarini moslashtirish

Bo'lg'usi muhandislarga xorijiy tilni o'rgatishda o'quv materiallarini ularning ehtiyojlariga moslashtirish zarur. Masalan, o'quv materiallari, audiovizual vositalar, ilmiy maqolalar va videolar yordamida til o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin. Materiallar talabalar orasidagi bilim farqlarini qamrab olishi, o'zlashtirishni osonlashtirishi kerak.

Xulosa

Differentsial yondashuv asosida bo'lg'usi muhandislarning xorijiy til ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi o'qitish jarayonining har bir talaba uchun moslashtirilgan bo'lishini ta'minlaydi. Bu yondashuv, talabalar orasidagi individual farqlarni hisobga olishga, ularga shaxsiy ehtiyojlariga mos o'quv dasturlarini taqdim etishga imkon beradi. Xorijiy tilni o'rganishning samaradorligini oshirish uchun interfaol metodlarni qo'llash, amaliy mashqlarni tashkil etish, shuningdek, ilmiy va texnik leksikani o'rgatish alohida ahamiyatga ega.